

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Adres redactie: ds H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

De brief van Paulus aan de Filippienzen

FILIPPENZEN 1:1-7

(1)

— We willen met elkaar de brief aan de Filippienzen in vogelvlucht doornemen en er a.h.w. een luchtfoto van maken. Het gaat hier niet om een uitgebreide exegetische verhandeling, maar om een overzicht van Paulus' gedachtengang, met hier en daar wat ruimte voor een enkel detail. We zullen daarbij proberen de spits van Paulus' woorden ook op onszelf te richten.

Eerst even een paar woorden over Filippi en het ontstaan van de gemeente daar.

Filippi was een romeinse kolonie in Macedonië, een romeinse enclave in een griekse wereld. Hoewel deze stad wat haar ligging betreft dus bij Griekenland hoorde, waren haar bewoners romeinse burgers en waren er geen griekse maar romeinse wetten van kracht. Het regeringscentrum van Filippi lag niet in Athene, maar in Rome. Paulus zal deze staatsrechtelijke situatie in Fil. 3:20 gebruiken als een beeld voor de situatie van de christenen in deze wereld.

Filippi was de eerste Europese stad waar het evangelie door Paulus gepredikt werd. Het verslag daarvan vinden we in Hand. 16:11-40. Paulus schreef zijn brief aan de Filippienzen tijdens een gevangenschap, vermoedelijk die te Rome.

HOOFDSTUK 1

Vers 1

Paulus noemt zichzelf en Timotheüs hier dienstknechten van Christus Jezus. Slaven. Dat is iets dat ambtsdragers zich ter harte kunnen nemen. Of ze nu predikant zijn of ouderling of diaken, er bestaat bij hen altijd het gevaar dat ze willen gaan heersen over de kudde. Hier wordt hun voorgehouden, dat ze geen meesters zijn, maar slaven.

Van wie zijn ze slaven? Van de gemeente? Er zijn gemeenteleden die hun ambtsdragers als hun loopjongens beschouwen en behandelen. Dat is al net zo verkeerd als wanneer ambtsdragers gaan heersen over de gemeente. Want ze zijn geen slaven van de gemeente, maar van Christus Jezus. Christus is hun Heer. D.w.z.: ze mogen niet op eigen houtje handelen. Christus bepaalt hun optreden. Hij schrijft voor wat ze moeten doen en moeten zeggen. Zo behoort het te zijn.

Paulus adresseert zijn brief aan al de heiligen in Christus Jezus te Filippi. Heiligen zijn mensen die door Christus apart zijn gezet tot zijn dienst. Ze zijn door Hem geclaimd. Ze zijn niet heilig door wat ze zelf zijn of doen, maar door wat Christus met hen deed. Ze zijn heilig doordat Hij hun leven in beslag genomen heeft. Als Paulus vandaag een brief aan ons zou schrijven, zou hij ook ons zo aanspreken: heiligen. En daar zou hij dan alle gemeenteleden mee bedoelen, groot en klein. En hij zou ons zo noemen, niet omdat wij zulke brave Hendrikken zouden zijn, maar omdat Christus beslag op ons heeft gelegd.

Vers 2

Paulus richt tot deze heiligen een zegenbede: genade zij u en vrede. Zoals het in de vertaling van het NBG staat, is het een wens. We kunnen ook vertalen: er IS genade voor u en vrede. Die genade en vrede zijn voor u voorhanden.

U mag zelf kiezen welke vertaling u wilt. Of eigenlijk is het niet eens nodig te kiezen.

Want beide zijn waar. Aan heiligen mag je genade en vrede van God toewensen, omdat die genade en vrede voor hen voorhanden zijn.

Genade wil zeggen, dat je bij God terecht kunt. God wil met je van doen hebben, hoewel je daar helemaal geen recht op hebt. Het is juist omgekeerd: je hebt elke aanspraak erop verspeeld, maar desondanks komt God naar je toe. Dat is genade.

Vrede is een woord dat vandaag witheet van actualiteit is. Wie wil er nu geen vrede! Iedereen immers!

Met genade ligt dat wel even anders. Genade is niet erg in trek. Niemand wil graag genadebrood eten. Maar vrede wil iedereen: vrede in Vietnam b.v. Daar wordt dan mee bedoeld, dat de kanonnen ophouden te bulderen. Vrede betekent voor ons: geen oorlogsslachtoffers meer, geen napalm, geen brandende dorpen, geen verkoelde mensen. Daar is iedereen wel voor te vinden.

Maar vrede in de bijbel betekent nog veel meer.

Vrede in de bijbel duidt in de eerste plaats een herstelde, gave verhouding met God aan. Dat is de kern van het woord. En daar vloeit de rest dan uit voort, nl. gave verhoudingen met de naaste. Waar de vrede met God niet is, kan ook in ander opzicht geen waarachtige vrede zijn.

Laat ik een voorbeeld gebruiken. Wie vrede heeft op zijn werk, d.w.z. wie in goede harmonie leeft met zijn baas en zijn collega's, leeft in een ontspannen sfeer. En ook zijn andere verhoudingen worden door die ontspannen harmonische sfeer gunstig beïnvloed. En ook het omgekeerde is waar. Wanneer hij geen vrede heeft op zijn werk, worden zijn andere contacten er ook door beïnvloed, maar dan in negatieve zin. Dan

wordt hij b.v. kribbig tegenover zijn vrouw en kinderen. Zo is het ook met de vrede met God. Die vrede straalt uit op de onderlinge verhoudingen met anderen.

Die genade en die vrede liggen klaar voor u, zegt Paulus. Ze liggen voor ons zo maar voor het grijpen.

Vers 3

Paulus begint nu met zijn aanloop tot de brief en hij geeft ons daarbij een kijkje op zijn pastorale zorg en werk. Wanneer is een ambtsdrager een goede pastor? Is hij een goede pastor als hij met de mensen onder zijn hoede meeleeft en hen opzoekt? Zeker, dat hoort er ongetwijfeld bij. Maar het is nog niet alles. Als het daar alleen bij bleef, ontbrak er iets wezenlijks aan. Paulus laat nog een andere dimensie zien.

Ik dank God, zo dikwijls ik uwer gedenk, schrijft hij. Dat is geweldig fijn als een predikant of een ouderling God kan danken, als hij aan de gemeente waar hij werkt, denkt. Paulus kon dat, als hij aan de Filippienzen dacht. Dan schoot zijn hart vol van dank jegens God. Als Paulus nu eens de gemeente kende waar wij lid van zijn, zou hij dan God ook kunnen danken? Dat is een punt om eens over na te denken!

Vers 4

In al mijn gebeden bid ik telkens voor u allen, gaat Paulus verder.

Hier ligt het geheim van een goed pastoraat.

Als ouderlingen en diakenen en predikanten hun gemeente niet in het gebed dragen, is al hun werken een ploeteren in de ruimte.

Een ander punt dat in dit vers opvalt, is de openheid waarmee Paulus over zijn voorbede voor de gemeente spreekt. Wij zijn ten aanzien van ons gebed doorgaans veel zwijgzamer. Wij klappen niet uit de binnenkamer. En dat heeft als tegenwicht tegen een farizees showen met het gebed zijn waarde. Maar bij Paulus is er van show geen sprake. Hij spreekt er heel nuchter over. En op die manier is het gewoon fijn. Zo, zonder ophef, zouden ook wij er wel wat meer over mogen spreken.

Paulus bidt voor de Filippienzen met blijdschap. Dat is helemaal geweldig. Want het kan ook anders. Het kan ook voorkomen dat een predikant b.v. wel voor zijn gemeente bidt, maar dan met verdriet, omdat het in die gemeente niet goed zit. Maar zo was het bij de Filippienzen niet.

Vers 5

Waar komt die blijdschap van Paulus vandaan? Hij kan met blijdschap voor hen bidden, omdat ze deel hebben aan de prediking van het evangelie.

Dat betekent in de eerste plaats, dat die prediking naar de Filippienzen toekomt. Ze horen die prediking. Maar het wil ook zeggen, dat ze er nu bij betrokken zijn. Ze leven in die prediking mee en dóen er ook aan mee.

M. R. van den Berg - Oegstgeest

MEDEDELING

Op de laatst gehouden vergadering van de Persvereniging is meegedeeld dat er over de zaak van het „kerkverband” niet meer geschreven zou worden in ons blad, zo lang de commissie benoemd in Zwolle nog geen rapport had uitgebracht aan de kerken.

Door een fout van mij was ds Visee niet op de hoogte van deze beslissing. Hij was niet in staat de redactievergadering bij te wonen, waarop deze beslissing viel, ook woonde hij de vergadering van de Persvereniging niet bij. Ik verzuimde hem op de hoogte te brengen van de beslissing. Zo kwam het dat hij zijn artikelen wel schreef.

De redactie wil zich verder houden aan de genomen beslissing en voorlopig geen artikelen plaatsen over dit onderwerp. Ik bied mijn verontschuldigen aan aan enkele brieven-schrijvers en aan de lezers.

Amelink

Dat IS ook iets om blij om te zijn! Als je als ambtsdrager merkt dat de gemeente zich bij de prediking betrokken voelt en erin mee leeft, voel je je blij worden.

En het omgekeerde is ook waar. Als je merkt dat de gemeente niet geïnteresseerd is, word je blijdschap weggenomen.

Vers 6

Die blijdschap van Paulus is geen ongefundeerde blijdschap. Het deelhebben van de Filippenzen aan de prediking, hun erbij betrokken zijn, is nl. niet afhankelijk van menselijke interesse. Dat is geen puur menselijke aangelegenheid. Dat zou maar en heel wankle basis voor die blijdschap zijn. Want menselijke interesses kunnen zo maar verdwijnen. Met het deelhebben aan de prediking ligt het echter anders. Dat is Gods werk. En Gods werk gaat door. God laat zijn werk niet los. Hij maakt het af. Mensen laten het er vaak bij zitten. Zij krijgen vaak gebrek aan adem. Maar God niet. Hij werkt door tot de dag van Christus.

Paulus zegt zonder meer: DE dag van Christus, zonder nadere aanduiding. Die nadere aanduiding is ook niet nodig. Want de Filippenzen weten allemaal wat ermee bedoeld wordt: de grote dag van de volkomen verlossing, als Christus weerkomt.

Vers 7

Paurus snijdt nu een eventueel misverstand af. Het zou kunnen zijn, dat iemand hem ging verdenken van een zekere pronkzucht, alsof hij had willen zeggen: Kijk eens wat een geweldige kerel ik ben! Kijk eens hoe ik me voor jullie uitsloof! Zo ligt het niet, zegt Paulus. Wat ik voor jullie doe (bidden!), is helemaal geen prestatie mijnerzijds. Dat heeft niets verdienstelijks. Ik hoef me er helemaal niet voor op te schroeven of op te vijzelen. Het is gewoon een vanzelfsprekendheid. Het is helemaal niets bijzonders. Want ik draag jullie op het hart. En voor mensen die je op je hart draagt, hoef je je niet op te schroeven.

Dat Paulus zich zo sterk aan de Filippenzen gebonden voelt, komt weer doordat zij zo intens met hem meeleven. Er is sprake van genegenheid. En genegenheid is iets wederkerigs. Genegenheid groeit over en weer. Zo was het hier ook gegaan. Er was een vonk overgesprongen tussen Paulus en de Filippenzen. Zij hadden in alles met hem meegeleefd: in zijn gevangenschap, in zijn verdediging, in het bewijzen van zijn onschuld. En meeleven verstevigt de onderlinge band.

Wanneer de verhouding tussen ambtsdragers en gemeente zo ligt, is er inderdaad alle reden om God te danken.

KERKELIJK Leven

Réveil

Het is opmerkelijk hoe steeds duidelijker de roep wordt om een revival in dit land. In één week las ik daarover in het sympathieke blad „In de Rechte Straat” van ds Hegger, in de Haagse Post, waarin Prof. Rookmaaker in een onderhoud met enkele redactieleden van de H.P. ook het verlangen uitsprak naar een Réveil en in de brochure van dr W. Aalders, getiteld „De schok der herkenning”. Een uitgave van Buijten en Schipperheijn te Amsterdam.

Dr Aalders is wel een genoemd: de theoloog der verontrusting. Die naam zal hij wel gekregen hebben naar aanleiding van zijn boek „Theologie der verontrusting”.

Bijna aan het eind van zijn brochure schrijft hij:

„Het enige, wat werkelijk een belofte van vernieuwing in zich zou dragen, zou de geestelijke doorbraak zijn van een levend besef van de brandende actualiteit van het reformatische belijden in deze moderne wereld. Zulk een doorbraak kan alleen geschieden wanneer zich onder de druk en benauwdheid van deze tijd binnen de Gemeente ten opzichte van haar Confessie de schok der herkenning zou voltrekken. Daar zou dus een geestelijke worsteling en crisis binnen de Gemeente aan voraft moeten gaan. En zijn er in de toenemende verontrusting, die men overal in de kerken waarneemt, niet tekenen van barenswéeën? Licht daar niet een belofte in? Het is niet anders te verwachten, dan dat zulk een doorbraak in het begin alleen maar spaarzaamelijke enkelingen plaats grijpt. Maar is in het verleden van de Kerk en van het volk Israël niet altijd zo geweest, dat een opwekking en verlevendiging van de Gemeente inzette bij een klein getal, en soms zelfs bij een eenzame en onbegrepen enkeling? In het werk van Christus en van de Heilige Geest speelt het getal geen rol.”

Hier is dus heel duidelijk iemand aan het woord, die verlangt naar een réveil. Naar een bekering. En in de kring van „De Rechte Straat” heeft men al gesproken over de mogelijkheid van een revival en of daaraan wat te doen zou zijn.

☆☆☆

Dr Aalders fundeert zijn verlangen diep. In zijn klemmend schrijven stelt hij dat de gemeente haar elenchos-karakter veelal verloren heeft. Elenchos is een woord uit het Nieuwe Testament. Dr Aalders schrijft „Het laat zich maar benaderend omschrijven. In de Statenvertaling en de vertaling van het Ned. Bijbel Genootschap wordt het aangeduid met woorden als „beschuldiging, vermaning, tegenspraak, berisping, weerlegging, oordeel, bestraffing, tuchtiging, overtuiging”. Joh 16:8. „En als Hij (de Heilige Geest) komt, zal Hij de wereld overtuigen (elenchein) van zonde en van gerechtigheid en van oordeel”.

Christus met Zijn Geest en Woord is de elenchos der wereld.

Het is een geestelijke ontmoeting, waarbij de Waarheid Gods zich met zulk een overtuigende kracht aan de mens opdringt, dat alle vanzelfsprekendheden en zekerheden, die hij van de wereld ontvangen had, en die daar onbetwiste gelding en gezag hebben, hun waarheidskarakter voor hem verloren

hebben, en hij zich een ontredderde, bedrogen en verdwaalde enkeling weet, die de wanhoop nabij is”.

Daarom, aldus nog steeds dr Aalders moet de gemeente ook zelf een elenchos-karakter hebben. Het woord „bekering” moet weer een duidelijke inhoud krijgen.

Dr Aalders' klacht is dat dit in het vergeetboek is geraakt en dat het opnieuw ontdekt moet worden.

Dr Aalders meent, en m.i. terecht, dat er vergeleken met de tijd van de Hervorming, toen onze Confessies ontstonden, nu niet zo veel veranderd is. „Vrije wil”, „natuur en genade”, „goede werken” zijn ook de leugens van onze tijd. Er is een pseudo-religie aan het groeien, waarin toch weer de mens in bloedarm humanisme eigen Heiland wil zijn.

Er is in dit blad meermalen gewezen op de grote overeenkomst tussen de tijd van de Reformatie en vlak daaraan voorafgaande en deze tijd. Nieuwe ontdekkingen toen en nu.

Nieuwe en vinnige Bijbelcritiek toen en ook nu.

Wat dat betreft is er inderdaad niets nieuws onder de zon.

Kinderen van onze tijd zijn we ook allemaal, of we het weten willen of niet. Juist als we het niet weten willen is het gevaar des te groter slachtoffer te worden van de tijdgeest. „Het moderne tijdsbewustzijn overspoelt ons allen”. (Aalders).

Dr Aalders in zijn bezwaren tegen de geest der eeuw wijst terecht op het feit van de actualiteit van onze belijdenis. Dat wil zeggen dat er juist nu óók weer gewezen dient te worden en gepredikt de vrijspraak van de zondaar uit genade alleen, door het werk van Christus alleen, door het geloof alleen. Met nadruk op alle woorden.

De schok der herkenning dient te zijn de schok van Abraham toen God hem riep en de schok van Paulus toen hij kwam te staan tegenover de levende Christus. Het is ook niet voor niets dat we opgeroepen worden in de H. Schrift Abraham en Paulus na te volgen in hun geloof. Niet in onze bekeringsweg, maar wel in het wezenlijke van de bekering. Dat we ons geloof dienen te vestigen op die God, Die goddelozen vrijspreekt. Die Christus, onze Here overgaf voor onze zonden, toen wij nog vijanden waren.

Als de prediking van dit Evangelie niet helpt, dan helpt er niets.

Wat me opviel is dat dr Aalders in zijn woorden de klacht herhaalt van Herman Bavinck dat er zo weinig sprake is van echt geloof en echte bekering. Dat men de prediking van het heil in Christus alleen „wel gelooft”, maar dat zo iets ook kan verzanden in „een louter traditionele en conservatieve gebondenheid”, die ook niets uithaalt.

☆☆☆

Bij enkele uitspraken heb ik een vraagteken gezet. Ik wil er maar één vermelden. Om niet de indruk te wekken aan de ene kant dat we ons kunnen onttrekken aan zulk een ernstig woord en om ook niet de indruk te wekken dat we zelfs zulk een oproep dienen te toetsen. Dr Aalders zegt (blz. 6) „Door mee te belijden, wat de Kerk in haar belijdenis openlijk tegenover de wereld uitsprak, werd men pas echt en volledig lid van de Kerk; werd men een mondige gelovige”.

Dat laatste is wel waar.

Maar het eerste niet.

Het eerste van de zin toont te weinig oog voor het verbond en de doop. Ook kinderen zijn leden van de gemeente. Daarom behoren zij gedoopt te wezen. Hoewel ze „deze dingen nog niet vrstaan”.

Ik wijs op deze lapsus, omdat juist het le-

ven uit het Verbond Gods en het weer gelovig oog krijgen voor het Verbond Gods, de werkelijkheid daarvan, bijzonder belangrijk is voor de ware vreze des HEREN. De kerk moet de doop weer leren verstaan, zoals Wormser het al zei.

☆☆☆

Gelukkig is zowel in de brochure van dr Aalders, als in de opinie van prof. Rookmaaker als in het blad van ds Hegger te lezen dat zij allen van mening zijn dat je een Réveil niet kunt „fabrieken”. Wij kunnen het niet „maken”, al zijn we wel christenen met verantwoordelijkheid voor kerk en wereld. Een werkelijke herleving is alleen maar te verwachten van de Heiland, die werkt door Zijn Geest. Een revival is niet te „maken”, maar het is wel af te bidden van de Here. En als we werkelijk geloven dat bidden helpt, dat is als we werkelijk geloven dat we een levende God hebben, die handelt, óók in deze tijd, dan zal dat gebed gevonden dienen te worden. Zonder dat gebed is alle poging van de mens een vruchteloze zaak.

LANGERAK

H. AMELINK

Hoe de Canadian Ref. Churches worden 'voorgelicht'

In de 5e jaargang van ons blad, nummer 23 hebben we destijds breedvoerig een geargumenteerde geschreven dat de vrijgemaakte kerken geen uitvoer-artikel waren; en dat vrijgemaakten, die zich b.v. als immigrant in Canada, Zuid-Afrika of Australië etc. vestigden helemaal niet verplicht waren hun vrijgemaakte kerk daarheen over te brengen. Tot een eigen en afzonderlijk kerkelijk leven moesten zij niet komen op grond van de nederlandse kerkelijke situatie, doch slechts indien de in het land van vestiging geen kerk in de zin van de Schrift te vinden was.

Met dat artikel waren we geheel in overeenstemming met hetgeen in een aantal drierstarren in „de Poortwake” van 21 april 1951 door de auteur K. C. van Spronsen was betoogd: ook volgens hem moest men de nederlandse vrijgemaakte kerk niet overplanten op canadese bodem.

Fel was echter het verzet in de reeds in het buitenland gevestigde vrijgemaakte kerken. Dr C. van der Waal, destijds predikant van Die Vrije Geref. Kerk van Pretoria, sprak van 'een aanval in de rug'.

Intussen: ons betoog werd niet ontzenuwd. En volkomen consequent hebben wij er ons van onthouden de vlammen van de kerscheuring, onder aanvoering van prof. J. Kamphuis begonnen, naar Canada te doen overslaan. Ook prof. Veenhof heeft bij zijn laatste bezoek aan Canada alles vermeden wat de twist der broeders, die altijd nog iets anders is dan de Twist des Heren, naar de kerken in Canada te doen overslaan.

Intussen zijn er canadese broeders, die hun kerken over de gebeurtenissen in de nederlandse kerken menen te moeten voorlichten.

Zo b.v. een D. J. in een Pink-Addition van het Canadian Reformed Magazine Vol. 20, No. 17 van 21 augustus.

En hóe...

We geven het artikel hier vertaald door.

Het opschrift luidt:

De situatie van de Kerk in Nederland.

Enige tijd geleden vroeg de jeugdvereniging 'Gloria Dei' aan ds De Jong van Edmonton over het hierboven genoemde onderwerp te spreken. Ds De Jong nam de uitnodiging aan en publiceerde vóór de samenkomst,

waarin hij zijn toespraak hield en besprak, de volgende schets:

„Vrijmaking van 1944: Blijvend die we waren. (zie Bewaard Bevel, bl. 40 en de Acte van Vrijmaking of Wederkeer, II laatste zin).”

Als men dit even op zich laat inwerken... Hier is een kerk in Canada, die zich midden in de canadese samenleving presenteert als de gemeente van de Here Jezus Christus met de pretentie, dat elke canadese die God vreest, zich bij haar zal voegen. Al dan niet van nederlandse afkomst. Moet nu waarlijk een canadese christen, die zich bij haar voegen wil, dat stukje nederlandse kerkgeschiedenis van ± 1944 kennen plus dat boekje van ds Van Tongeren plus de Acte van Vrijmaking?

We lezen verder:

„Verzoek om samenspreking 1946: door onze zusterkerken niet verworpen (tegen Breda, ds Telder); zie: Rapport van prof. dr K. Schilder aan de synode 1946, bl. 20-22) maar de synode stelde de eis: eerst schriftelijk en openlijk om de eigenlijke punten in geschil in het licht te stellen (bl. 23; voor de besluiten van de synode bl. 32). Scriba van deze synode was ds B. A. Bos.”

Nadat de schrijver de trubbels van 1948-1959 heeft gememoreerd rond het punt 'samenspreking' eindigt hij met de synode van Assen, die in 1959 na een rapport van ds J. C. Janse besloot:

„Geen samenspreking, tenzij er bij de synodale kerken duidelijke bekering is”.

Je zou zo zeggen dat de synoden na 13 jaar toch in het straatje van Breda 1946 kwamen...

Groningen Zuid

Gekomen tot 1963 vertelt de schrijver omtrent ds A. van der Ziel: deze predikant is ongehoorzaam (!G.V.) aan zijn kerkeraad door eenheid te zoeken met de synodale kerk.

Dat is een falsificatie!

Het stuk gaat verder:

„Dat leidt tot de schorsing van ds A. van der Ziel: a) om rechtvaardige oorzaken; b) op een onduidelijke manier; c) in afwijking van art. 79 van de kerkorde. (Zie rapport van de Can. Ref. deputaten voor correspondentie met de buitenlandse kerken aan de a.s. generale synode te New Westminster.)”

Dat dus wel.

In strijd met art. 79 van de kerkorde.

We lezen:

„Ds Van der Ziel richt een schisma aan in de kerk van Groningen en organiseert de z.g. „Tehuisgemeente” (At home congregation) tot welke ook leden van andere kerken worden toegelaten en verscheidene predikanten gingen daar voor”.

De schrijver heeft de klok horen luiden. Dat blijkt uit zijn vertaling van Tehuis-gemeente in het engels: "At home congregation": de gemeente waar je thuis bent, terwijl die naam eenvoudig ontstaan is uit de naam van het gebouw waar men samen kwam: 'Ons Tehuis'.

De Open Brief

We komen tot het ham-stuk van de historie: de Open Brief. Onlangs vernamen we uit vertrouwde bron dat het stuk nóg steeds in binnenverbandse preken als schrikdraad dienst doet. We lezen:

„1966. 31 oktober. De open brief aan de Tehuis-gemeente, geschreven door 25 kerkleden, van wie 19 predikanten. Deze brief noemde het een ideologie te geloven dat de Vrijmaking ons bewaarde bij Gods éne kerk op aarde. (Rondom de O.B. bl. 9). De Vrijmaking wordt een "broedertwist" genoemd, en een gesprek met het oog op eenheid met de synodale kerken is reden tot blijdschap (bl. 12), hoewel in strijd met de beslissing van de synode van 1959. De eigenlijke oorzaken van de breuk worden verdonkeremaand, tegen de besluiten van de synode van 1946 in. De Open Brief vindt het een zaak waarover je van mening verschillen kunt of het historisch fundament van de Geref. Kerken

(de belijdenis) hetzelfde is of onderscheiden moet worden van het fundament van de heilige algemene christelijke kerk”.

Lezers, het begint U te vermoeien?

Mij allang.

Maar op deze manier worden de kerken in Canada tegen de door Hoogeveen definitief uitgeworpen gemeenten opgehitst. Terwijl men ook broeders uitwierp, die tegen de O.B. zich uitspraken of geweigerd hadden hem te onderschrijven.

In het slot van het artikel wordt met terzijdelating van de afscheiding in Kampen onder voorgang van drie hoogleraren van de Theologische Hogeschool (juni 1967) de hele zaak gedraaid naar... Breda. Die zaak had meer dan plaatselijke betekenis! In dit stuk wordt het ds Telder zwaar aangerekend dat hij zich verzette tegen elk contact met de synodale kerken: Hij zei dat waren 'honden'.

Foei!

Terwijl men in de vrijgemaakte kerken anders zo vriendelijk over de synodale kerken en broeders sprak! En dan komt wat méér dan enige andere zaak geschikt geacht wordt de canadese jeugd de stuipen op het lijf jagen:

„Deze dominee schreef een boek waarin hij openlijk ontkende wat wij belijden in Zondag 22 omtrent” — en nou opgelet! — „de voortzetting van het eeuwige leven van de gelovigen na de dood tot Christus's terugkomst op de wolken”.

Nou dat leert Zondag 22 beslist niet.

Dat belijden we in die Zondag niet.

Want hoe men ook over die Zondag denke, van de voortzetting van het eeuwige leven van de gelovigen na hun dood zegt die Zondag niets. Wel: dat mijn ziel van stonden aan tot Christus haar Hoofd wordt opgenomen. Maar niet: dat mijn eeuwig leven na het sterven gewoon doorgaat tot de terugkomst van Christus.

Dat zegt de catechismus niet.

Ook de bijbel niet.

Dat zei wel een zeeuwse kerkvergadering.

En dat kon ds Telder in zijn boek niet ontkennen al om het feit dat zijn boek reeds vóór die zeeuwse vergadering, precies gezegd de prov. syn. van Zeeland, Brabant en Limburg, verscheen.

De schrijver gaat voor:

„Velen volgden hem.

Of beschermden ds Telder.

Het laatste werd ook gedaan door twee professoren van de Theol. Hogeschool, Prof. H. J. Jager en Prof. C. Veenhof.”

De schrijver is knap als nu dat laatste kan waar maken. Nooit hebben deze broeders de leringen van ds Telder in bescherming genomen. Integendeel.

Voorts heet het:

„Zijn, ds Telder's, leer en zijn onordelijk gedrag (instrijd met het ondertekeningsformulier) werden verworpen door de kerken, wat leidde tot de plaatsing van Breda buiten het verband der kerken”.

Jawel.

Zo wordt de broederschap voorgelicht.

De historie van Breda's kerk was een andere. Op 5 april 1965 scheurden enkele broeders die kerk en prof. J. Kamphuis ging, in de scheurkerk voor, terwijl 'de kerken' Breda niet buiten het verband hadden geplaatst! De scheuring werd ook niet gemotiveerd met 'de leer' (!) van ds Telder doch ging buiten de inhoud van zijn boek om.

We stoppen.

Arme canadese jeugd.

Dat zij in deze tijd vol van typisch canadese vragen met deze nederlandse zaken vermoeid wordt en zich vermoeit.

En dat zij, eenmaal op dit verkeerde spoor, aldus vals wordt geïnformeerd.

Wij begeren de twist daar niet.

Laat men wat ons aangaat over de kerscheuring in Nederland zwijgen en ginds over onze zaken niet twisten.

Maar als men met alle geweld deze zaken wil binnenhalen, laat men dan de wáárheid spreken.

HAREN (Gr.)

G. VISEE

MIDDELEEUWSE GODSVRUCHT

Toen wij werden binnengelaten in het Jezuïetenklooster te Antwerpen, waarin het Ruusbroec-Genootschap is gehuisvest, waren wij later dan was afgesproken. Wij begonnen dus met een verontschuldiging, die nauwelijks werd aanvaard. Nu was het moeilijk te zeggen, dat we van „de concurrentie”, van een ander klooster, kwamen. We stonden er samen dan ook wel wat bedremmeld bij. De pater die ons de les las deed sterk aan wijlen professor S. Greijdanus denken. U weet hoe die een student ontving, die te laat kwam? Dat moet ongeveer zo zijn geweest: „Nu meneer, bent u daar? Hadden wij niet voor twee uur vijftien afgesproken? (Jawel, professor, maar . . .) Nu — het is alrede twee uur zeventien! Nu, laat ons snel naar binnen gaan”.

Ja, zo ongeveer stond de Jezuïet ons te woord, getraind in een bijna militaire stiptheid. „Elk verloren kwartier valt niet in te halen”, zei hij. „Afspraak is afspraak”, zei hij. Dat erkenden wij en boden nogmaals ons excuus aan. Hij bleef correct, bij het korze-lijke af. Pas toen uit onze eerste vragen en opmerkingen onze werkelijke belangstelling voor het Genootschap bleek, konden we geen kwaad meer bij hem doen. Hij leidde ons graag rond, vertelde van alles over Ruusbroec, beantwoordde feilloos alle vragen en bracht ons eindelijk in de bibliotheek.

—o—

Ruusbroec-Genootschap? Wie was Ruusbroec ook al weer? Welk genootschap gebruikt zijn naam? En welk verband bestaat er met de Jezuïetenorde?

Jan Ruusbroec was een middeleeuws mysticus. Hij leefde van 1294 tot 1381 en is mitsdien 87 jaar geworden, wat in die tijd een enorme ouderdom mocht heten. Heel zijn lange werkzame leven heeft hij zich gewijd aan geestelijke bespiegelingen van het lijden van onze Heer. Eerst was hij kapelaan te Brussel, later prior aan een Augustijner klooster in de naaste omgeving daarvan. Hij preekte en schreef in de volkstaal, hetgeen op zichzelf al een pioniersdaad was. Het volk werd immers op die wijze niet meer buiten de essentie van de godsdiensttoefening gehouden — maar Ruusbroec betrok zijn hoorders er bij. Zij moesten weten waar het over ging: het was ook hun zaak, de zaak van het koninkrijk Gods. Daar Ruusbroec bovendien dichter en begaafd letterkundige was, heeft hij de taal van zijn tijd een zodanige stoot gegeven, dat hij nu nog bekend staat als de „vader van het nederlandse proza”.

Het was in de tijd, dat de kloosters de centra van wetenschap en cultuur betekenden. Buiten die kloosters kende men niet veel meer dan analfabeten — maar ziekenverzorging, onderwijs, wetenschap, zelfs politiek en kunst, vonden hun werkplaatsen in de kloosters. Meer nog. De kloosters waren de gebedscentra voor hun omgeving: er moet een zuiverende invloed in het rijk der geesten zijn uitgegaan van deze haarden van de Geest. Men woonde graag binnen het bereik van de kloosterklok, en terecht.

Dat Ruusbroec zijn beminde gelovigen in hun eigen vlaams toesprak, moet een daad van belang zijn geweest, die zijn verlengde vond in de reformatoren Luther en Calvijn, tweehonderd jaar later. Bovendien loonde deze daad ook in taalkundig opzicht: de spreektaal die voor het platte leven gold kreeg een uitbouw, nu deze ook voertuig voor het uitwisselen van religieus leven werd.

—o—

In de noordelijke nederlanden werkte een

belangrijk leerling van Jan Ruusbroec: en wel Geert Groote (1340-1384), die in Deventer de Broederschap des Gemenen Levens stichtte — een geestelijke orde, die het godvruchtig samenleven betrachtte van mannen, die zich in Schriftstudie, gebed en gezamenlijke arbeid concentreerden. Later kwamen er ook zusterhuizen bij deze orde. Men trad vrijwillig toe en kon ook vrijwillig uittreden, wat niet in alle orden mogelijk was.

Deze Broederschap des Gemenen Levens heeft ongelooflijk veel goeds gedaan voor ons land. Zij verdiepte zich niet alleen in persoonlijke vroomheid en gebed — maar trad ook naar buiten zegenend op: door zielszorg aan de medemens, door preken in de landstaal, door het bevorderen van onderwijs, het stichten van scholen, en tenslotte door verspreiding van bijbels en popularisatie van de Schriftkennis. Door al deze werkzaamheden is ook deze Broederschap een belangrijke pionier voor de reformatie geweest. De latere Jezuïetenorde (1540) die de reformatie zo tegenstond, had overigens precies dezelfde doelstellingen; vandaar die verbondenheid.

Of de Broederschap ook de fouten in de moederkerk metterdaad aantastte blijft een mysterie. De ene historieschrijver beweert het, de andere spreekt het heftig tegen. Waarschijnlijk gaat de ene uit van de normen voor een zuivere leer — de andere van de normen voor een zuiver leven.

En als we Ruusbroecs erfenis in de Broederschap des Gemenen Levens hebben aangeduid, mogen we niet vergeten op Thomas à Kempis te wijzen, de bekende mystieke schrijver en denker, levend in 1379-1471, auteur van het veel gelezen boekje „De Navolging Christi”, de man die in Deventer had gestudeerd en zijn werk verrichtte in het Windisheimklooster op de Agnietenberg bij Zwolle. Onlangs is een tentoonstelling te Zwolle aan hem gewijd, vijfhonderd jaar na zijn sterfdag.

Hiermee voelt u zich waarschijnlijk wat meer thuis in ons onderwerp. Want welke kerkganger kent niet (al was het maar uit de kast van zijn grootouders) de drie bekendste boeken van de Europese christenheid: de Geloofsbekentenissen van Augustinus, de Navolging van Thomas à Kempis en de Institutie van Calvijn? Er zijn zelfs mensen, die aan dit heilige drietal de Gedachten van Pascal willen toevoegen — maar daarover valt te strijden.

—o—

Terug naar het Jezuïetenklooster in Antwerpen, centrum van het Ruusbroec-Genootschap. Een van die kloosters die op uitsterven staan: nog slechts zes leden aanwezig, en alle boven de zestig jaar oud. Nieuwe studenten komen er niet meer, die gaan naar de universiteiten. De paar heren, die de studieaal bevolkten, kwamen er alleen het oog op hun dissertatie. Jazeker, wetenschapslieden kwamen er geregeld, vertelde de rondleidende pater, maar dan als gast. Een dame was zelfs gepromoveerd op de „santjes” — de zogenaamde bidprentjes of devoties, die getekend, gekleurd, later gedrukt en gekleurendrukt werden ter ere van een heilige; en tegelijk om de voorbede van die heilige te verwerven. Van die „santjes” waren er hier zo'n 25.000 verschillende exemplaren bewaard en gecatalogiseerd, waaronder voor-middeleeuwse. Een kostbaar bezit, dat de veranderende visie op bepaalde heiligen in de loop der eeuwen duidelijk maakte. Een stukje kerkgeschiedenis zeggend!

We mochten een bijzonder boekwerk zien: de eerste nederlandse druk (1954) van een oorspronkelijk latijns boekje *Viola Animae* (Zieleviooltje) door Pieter Dorlant — zijnde een samenspreking tussen Maria en de ziel over Jezus' bitter lijden — oorspronkelijk in 1499 gedrukt, thans voorzien van facsimilereproducties van de oudste illustraties. Het boekje was herdrukt om aan middelen te komen voor de uitbouw van de bibliotheek; er waren nog enkele genummerde exemplaren in leren band te koop.

Wie was Pieter Dorlant? Deze karthuizer monnik leefde van 1454-1507, alzo tussen Thomas à Kempis en Luther in. Een van zijn medebroeders getuigde na 's mans dood over Dorlant's „niet geringe vroomheid, zijn zielenijver, die hem alles deed zijn voor allen (leraar met de leraars, dichter met de dichters, redenaar met de redenaars) predikend zowel voor het volk als voor zijn medebroeders, nederig bovenmate, buitengewoon bedreven in de Schrift, en geduldig in het lijden”. Zijn boekje geeft een beeld van de godsvrucht, die ondanks de duistere middeleeuwen en het algemene kerkelijk verval bij Gods genade is blijven bestaan. Voor het vertrek ontmoetten wij de vertaler van dit boek, de jezuïetenpater dr. L. Moreels — vriendelijke, tere, oude heer aan wie we werden voorgesteld — die minder aan de legendarische ketterjagers deed denken dan aan de vrome Thomas à Kempis. „Zoek in deze lijdensbeschouwingen”, zegt hij „geen geleerde navorsingen; geen hoogdravende bespiegelingen; geen originele nieuwigheden. Zoek er in, wat de tijdgenoot er in vond: meewaren met de lijdende Jezus en Zijn bedroefde Moeder; vermorzeling des harten over eigen zondigheid; vooral een edelmoedige liefde voor de aanminnelijke Verlosser der wereld en de weg om langs de boom des Kruises op te klimmen van Jezus' Mensheid tot Zijn Godheid”.

—o—

Tot slot daarom het begin van de „samenspraak” tussen Maria en de ziel, genaamd „Dominicus”:

„Eergister, dat was Goede Vrijdag, toen ik het lijden van uw Zoon bijwoonde — ik volgde namelijk schuchter, met Petrus, van verre — zag ik Hem veel doorstaan dat mij ten zeerste aangreep. Het kan niet zonder bijzondere reden zijn, dat uw Zoon, de Almachtige God, ik beliid het, zulke bittere folteringen en zo ontterende bespottingen en verguizingen heeft willen ondergaan. Ik wenste in mijn angst en droefenis deze geheimen te kennen. Maar toen ik u door zulke benauwdheden benard en door onnoemelijk leed bezwaard zag, durfde ik u niet ondervragen: wel wetende, dat gij mij niet zoudt hebben

D. W. L. Milo - Vierhouten

kunnen antwoorden: gij bezweekt haast van droefheid...

Maar thans, nu uw Zoon reeds is verzezen en al uw smarten ver van u heeft weggedreven: nu bid ik u, allerzoetste Moeder, laat het u niet afschrikken mij, uw dienaar, de geheimen van het lijden van uw dierbare Zoon te ontvouwen."

„Ach, liefste Dominicus, geloof me: gij rijt een vreselijke wonde opnieuw open. Hoe zou ik zonder meewaren de passie van mijn Zoon, hoe zou ik zonder tranen deze indroefve gebeurtenissen kunnen herdenken!

Maar toch, omdat er zulke grote vruchten aan de gedachtenis van Jezus' lijden zijn

verbonden, zal ik, om u en mij daaraan deelachtig te maken, aan uw wens voldoen".

„Ik dank u ten zeerste voor uw goedheid! Gij toont u altijd zo lief voor allen, en nu ook weer voor mij, hoewel ik er geen aanspraak op kan maken".

Volgt een overdenking en mede-lijden met de vernedering van onze Heiland. Deze dingen staan ver van ons af. Professor Popma heeft wel eens gezegd, dat de middeleeuwse mystiek het christenen het meest heeft toegestaan, maar toch treffen ons vandaag de tere eerbied voor het lijden van Christus en de zorg voor het christelijke onderwijs.

haar aan zich te assimileren, even ellendig te maken als hij zelf is. De bijbel zegt: „Dan daal je af in het binnenvertrek van de dood". Huis clos. Samen met een, die je haat.

Het lijkt mij het minst aanstotelijk een voorbeeld voor dit sadisme te ontlenuen aan een andersoortige situatie. (uit „Gesponnen suiker".)

„Ineens haalde een van de vissers een grote krab op. Kletterend liet hij hem aan het snoer op de stenen dansen om hem van de haak los te krijgen. Toen het beest vrij was, kroop het in een spleet tussen twee basaltblokken. De visser legde zijn hengel neer, liep erheen en haalde de krab tussen de stenen uit. Hij ging er op zijn hurken bij zitten en haalde een mes uit zijn achterzak. Het was een ocleermes met 'n kromme punt. Hij sneed de scharen van de krab af en tikte ze met de punt van het mes tussen de stenen. Daarna sneed hij een gaatje in het rugschild van de krab en peuterde er een wit stukje vlees uit. Hij legde een stuk steen op de krab zodat die niet weg kon lopen en zei: Je moet ze niet dood maken, dan houden ze zelf hun eigen vlees vers. Hij raapte zijn hengel op en sloeg het stukje vlees aan de haak. Ik ging op mijn knieën liggen en keek onder de steen. Ik meende piepende geluidjes uit de bek van de krab te horen komen. Er bewogen daar kleine armpjes, maar die toch eerder in het uurwerk van een horloge thuishoorden. Zijn poten bewogen krampachtig over het basalt, zijn ogen op steeltjes staken tegen de zanderige onderkant van de steen. Op de plaats waar zijn scharen waren afgesneden parelde dik geel vocht als zweet naar buiten."

3. De satan

De gruweltechniek, die hier zo penetrant wordt uitgebeeld, weet hij even methodisch te laten verrichten door een sexploer met zijn slachtoffer. Voorbeelden te over b.v. in „Kort Amerikaans".

Wat Jan Wolkers beoogt met zijn publicaties, en of hij iets vermoedt van de ravage, die hij aanricht in de fantasie van velen van zijn lezers, die niet bij machte zijn zich hiervan zuiver te houden, is een vraag, die hier niet kan worden beantwoord. Maar zoveel is duidelijk: hier waart de geest van de satan rond. Hier heeft hij vrij spel. De tactiek is oud, hij is een meester in het vernielen van wat God als paradijs heeft bedoeld. Als je je realiseert, wat hij hier bedrijft, denk je aan een kat, bezig met een vogeltje. Het beestje spert de oogjes wijder van angst en ontzetting voor de onontkoombare krieuwelende kop met de valse, groene, priemende ogen en de graaiende bek, een en al wrede begeerte.

Wel vreemd, dat in de ogen van velen de satan een fantasma is, uit de oude doos. Ze halen de schouders op, als je scherpe waarschuwingen voor deze doodsvijand citeert uit de bijbel. Het idee zeg. Daar moet de autonome mens met z'n branie toch wel hartelijk om lachen. Terwijl toch zijn eigen geadoreerde profeten zich duidelijk uitspreken. En de „cultuur"wereld van nu, 's avonds, „je-moeter-eens-samen-uit, ja-gezellig" feitelijk weinig anders te bieden heeft. Eén reden is stellig, dat in het Christelijke leven de ernst van deze vreselijke realiteit veel te weinig wordt beseft. Ons leven zou veer meer uit één stuk dienen te zijn, wij werven zo weinig van-

BETALING ABONNEMENTSGELDEN

1 Oktober begint het 2e halfjaar van „Opbouw".

Mogen we onze abonnees verzoeken hun abonnementsgeld zo spoedig mogelijk te storten op girorekening 233117 t.n.v. Drukkerij Steenberg, Zeist, met bijvermelding „voor Opbouw".

Abonnementsprijs voor het tijdvak april tot oktober f 7,50; studenten betalen f 12,— per jaar, buitenland f 20,— per jaar, luchtpost f 40,— per jaar.

Bij voorbaat hartelijk dank.

De administratie

wege innerlijke vreemdheid aan de nood. En als wij ons het woord der waarheid van de lippen laten wegvagen, wie spreekt het dan nog? De ernst-ogen van de jeugd zien scherp, of wij ons de nood realiseren die ons en haar bedreigt. Met een praatje laat zij zich niet afschepen. Dat heeft ze al zo vaak gehoord.

4. Dok's recept

En dan krijgt de „voorlichting" van het genoemde blad haar grote kans.

Het gewaagt van een drukke correspondentie over huwelijksnood, homosexualiteit, druggebruik etc.

Daar loopt Dok niet om heen. Integendeel. Hij houdt er zo geducht rekening mee, dat hij zich door de deplorabele moraal van deze correspondenten de voor te stellen therapie laat voorschrijven!

Nietwaar? Als toch „legio niet-christenen met de bijbelse opvattingen niets weten te beginnen, en ook tal van christenen er geen raad meer mee weten", wat moet je dan?

Als U het mij vraagt, vind ik dit wel een vreemde gedragslijn voor een arts. Het oude recept, dat tot nu toe gold, wordt eenvoudig teruggenomen omdat de patiënt het niet lust. Zonder dat deze geneeskundige, — als zodanig schrijft hij toch een recept voor, — de moeite neemt het recept op zijn deugdelijkheid te onderzoeken. Eenvoudig van de baan. Met diegenen die het nog wel accepteren, en het zelfs onvervangbaar achten. Want dat zijn de vertegenwoordigers van de hypocrisie. Ze sjouwen nog altijd in het oude gareel en strooien kwistig met hun oordeel over anderen. En let eens op: Dat zegt Jezus zelf! „Die ging de overspelige vrouw niet té lijf met termen van onreinheid, maar viel de hypocrisie aan."!

Hier vergist Dok zich. En wel op het enige punt, dat ooit hier ter sprake mag komen. Hier had Dok „het evangelie beter hebben moeten horen uitleggen".

Het is wel een aardige stunt zo, en met het woord hypocrisie kun je vele lastige tegensprekers voorgoed onmogelijk maken. Maar Jezus zegt, wanneer de Farizeën zijn weggeslopen, overduidelijk tot de vrouw: „Ga heen, en zondig voortaan niet meer".

Hij gebruikt hier het werkwoord „hamartanein". Vindt Dok dat geen term van onreinheid, dan bewijst dat, dat Dok dit woord niet serieus neemt. Maar dat is het wel. Judas gebruikt het, als hij zijn verraad erkent. Paulus, als hij over een overspeler spreekt.

En het is onze Heiland zeker volledig ernst, als Hij het gebruikt tegenover een verloofd meisje, dat zich geeft aan een ander. Onze Heiland verdedigt niet slechts de zo gesmaalde bijbelse opvatting, maar Hij bepaalt die zelfs. Hij stelt Zich garant voor dat oude recept! Want Hij weet, hoe het van den beginne was. en hoe Hij het wil herstellen en vernieuwen. Hij werkt met de krachten van de heilige Geest. Wie van deze ook maar iets heeft ervaren in zijn leven, verfoeit de stinkende wonden, die deze poeslieve heelmesterij achterlaat.

D. J. Buwalde - Kampen

OUDERS - en kinderen - VAN NU!

(II)

1. De realiteit

De vorige keer ging het over een blad dat een weg wijst, die naar Sodom leidt.

Het hoont de structuur van Gods kosmos, het versuikert de individualiteit van jongen en meisje van binnen uit, het handelt in mensenharten.

Ellendig is het, bij één van de interviews, de klacht te horen van zo'n argeloos schaap: „Je kunt het de jongens niet duidelijk maken, hé!"

Maar begrijp jij dan niet, dat jou dat nu juist duidelijk moest maken, dat dit „vriendje" — karakteristieke hondje-pluisnaam, vgl. „Dok" — een raddraaier is, die op voorgeven van dol op jou te zijn, chantage op je pleegt, begerig naar genot-bij-wie-dan-ook!

Een vrouw van karakter is voortdurend op haar hoede: ze weet dat ze wat te verliezen heeft. Haar intuïtie, gescherpt door haar weten en haar ervaring, is voortdurend actief: het gaat om haar hart en haar leven.

Jouw lotgenote, die „knappe" Caroline, die „er zo gemakkelijk over praat", weet daar niets van. Haar knapheid die ze zo elegant hanteert, is haar verderf. Vreselijk is dat. Ze is opgetogen over haar avontuur, boordevol „geluk", want die jongen wist zoveel van haar sekse, wist haar zo deskundig te veroveren. Maar haar hart heeft hij niet gezocht, hoe zou het. Hij heeft zelf nauwelijks een hart meer, het is onpersoonlijk, uitgeslepen, versleten, uitgeblust.

2. Jan Wolkers

Natuurlijk zul jij Jan Wolkers wel gelezen hebben. Wat maakt die opwindende coitus-scène's zo extra benauwend? Dat de fielt, die hij telkens ten tonele voert, druipt van de misdadigheid. Hij sleurt de buit, waarmee hij experimenteert, mee in het hol waarin hij zichzelf heeft vastgewerkt, en probeert

Tongentaal en gebedsgenezing

(I)

Met bovenstaande titel wordt een thema aangesneden, dat nog steeds als aktueel mag worden gekenmerkt. In het meinr. 1970 van het blad: „Patrimonium” troffen wij een interview aan, dat Piet Koenes Dr K. J. Kraan, Gereformeerd predikant (syn.) te Rotterdam, afnam. We willen in twee artikelen naar aanleiding van verschillende opmerkingen van genoemde predikant het één en ander over het werk van Christus en de macht van De Heilige Geest te berde brengen.

Zelfvoldaanheid

Eén van de ergste zonden, die de kerk van Christus steeds weer bedreigen, is het kwaad van de zelfvoldaanheid. De kerk richt dan de attentie van de mensen op zichzelf en leidt zo de aandacht af van de Heer, Die nota bene haar Hoofd is. Daarmee wijkt de gemeente van Christus dan finaal af van het patroon, dat de Schrift haar voorschrijft. Het is in flagrante strijd met het werkelijke wesen van de ekklesia, als de kerk zich gaat verheffen op wat zonder meer ontvangen goed is. Ze is vergaderd uit de wereld, apart gezet tot de dienst aan God. Dat spreekt dus niet van een prestatie van de mens, maar is evident bewijs van Gods verkiezende genade en liefde. De kerk zal steeds tegenover allerlei sekten de hand in eigen boezem dienen te steken. Ze zal zich de kritiek van de buitenstaanders wel terdege hebben aan te trekken. Als de kerk haar eigen tekortkomingen en gebreken signaleert en schuldbewust voor Gods heilig Aangezicht belijdt, wordt ze er nooit minder van.

Voorbeeld van kritiek

Een duidelijk voorbeeld van de kritiek, die we zojuist onder woorden brachten, treffen we aan in het interessante boek van Kurt Hutten, getiteld: „Geloof en Sekte” — Het sektarisme als anti-reformatorisch geloofsverschijnsel — zijn doelstelling en tragiek — Franeker-1957.

Op pag. 79 lezen we het volgende: „De kerk heeft zich toegesloten voor de werking van de Heilige Geest, werpen de Pinkstergemeenten haar voor de voeten; haar geloofsleven is derhalve dor, arm en vormelijk geworden. Dat ze het Pinkstergebeuren van Handelingen 2 als een onherhaalbaar éénmalig gebeuren beschouwt, dat haar „schriftgeleerden en farizeeërs”, de theologen, de goddelijke waarde en de heilsnoodzakelijkheid van de geestdoop betwijfelen, de wondergenezing en overige geestesuitingen van deze tijd niet als werkingen van de huidige „spade regen” erkennen, is haar zware zonde tegen de Heilige Geest. „De kerkenwereld is koud en lauw. In plaats van de wereld in verbazing te brengen, amuseren ze de wereld. In plaats van te vasten, feesten ze. De wekelijkse gebedsbijeenkomst is zeer zwak. In plaats van een vuurvlam te zijn, is de kerk een vriesinstallatie, de banken zijn wit uitgeslagen van de vorst, de kerkleden zijn koud en op veel kansels probeert een 1.80 m hoge ijspegel te preken. De kerkenwereld heeft veel last van „dode” seminaries, die dode predikers voortbrengen, die weer aan een dood gehoor dode preken voorhouden.”

Men ziet, dat deze kritiek niet mals is. Maar tevens heeft deze spekulatie op de doodsheid van de kerk en de promotie van de religieuze beleving tot en zaak van de eerste rang aansluiting gevonden bij velen. Vandaar de opgang van de diverse Pinkstergroepen. En als men zich niet bij één of andere Pinkstergroep aansluit, betekent dat nog niet, dat men niet beïnvloed is door de ideeën van de Pinkstermensen.

Ter kompensatie?

Moeten wij nu trachten om via de aktualisering van de zogenaamde Geestesgaven het gehekelde gebrek van de kerk te kompenseren?

We gaan dus even op het standpunt staan, dat de ingebrachte bezwaren, zoals die in het voorgaand citaat werden verwoord, recht doen aan de gemeente Gods. Dr. Kraan zegt, dat hij in tongen spreekt. Hij kan dat, naar hij beweert, hardop of in stilte doen zonder enige extase en beschouwt het als een bepaalde gebedsvorm. Zo heeft hij het besef, dat de Geest rechtstreeks de woorden in die vreemde taal te bidden geeft. We geven nu even onze syn. gereformeerde kollega uit Rotterdam zelf het woord: „Ik bid praktisch nooit hardop in tongen. Soms bij een lezing als de mensen er speciaal om vragen. Men denkt meestal, dat het alleen maar in extase gebeuren kan, terwijl het echter doodnuchter is. Ik bid vaak in tongentaal wanneer er een moeilijk gesprek moet gaan beginnen. Soms in de auto. Soms in een vergadering. Er komt dan een sfeer, waarin je het gesprek beter aan kunt. Het is een heerlijke ervaring. Tongentaal zou ik eenvoudig willen omschrijven als een direkte begeleiding van de Heilige Geest bij het bidden. De Geest spreekt dan als het ware in „Zijn taal” zonder dat je haar direkt verstaat, maar men ervaart Zijn aanwezigheid. Nogmaals: iedereen kan het ontvangen zó te bidden.” (zie het meinummer 1970 van „Patrimonium” pag. 163).

Een ander getuigenis

We kunnen in de eerste plaats hier tegenover stellen, dat niemand ter wereld de huidige tongentaal kan contrôleren om na te gaan of het inderdaad het verschijnsel is, dat in Paulus' dagen in de Korinthische gemeente zich voordeed. Kunnen de verschijnselen van enthousiasme en tongentaal als algemeen-religieuze ontboezemingen ook niet buiten de kring van de christelijke kerk voorkomen, zodat ze niet perse een gave van de Heilige Geest behoeven te zijn? Bestaat niet het levensgrote gevaar, dat men een werking van de menselijke psyche aanziet voor een vrucht van het Pneuma (de Heilige Geest)? Iemand heeft dan ook de oemerking gelanceerd, dat glossolie (tongentaal) geen innerlijke waarde heeft. Deze kan het psychologisch te verklaren nevenverschijnsel zijn van een zinvolle geestelijke ervaring, maar moet als bijkomstig beschouwd worden, wanneer het gaat over het bereiken van geestelijke doeleinden. (Zie Dr. Anthony A. Hoekema: „Spreken in tongen” — de waarde van dit verschijnsel in bijbels licht — Kampen — pag. 129) Op dezelfde bladzijde van het boek, waaruit we zoëven iets aanhaalden, schrijft de auteur over de ervaringen van iemand, die gedurende negen jaar Pinksterpredikant was. Hij is echter tot de konklusie gekomen, dat zijn spreken in tongen in het verleden uit het vlees was, in plaats van uit de Geest. Hij schrijft daarover het volgende: „Ik geloof niet, dat tongen enige waarde hebben als oefening in de vroomheid, want ik heb hiervan het bewijs in mijn eigen leven, omdat mijn wijding aan God meer geestelijk van aard is, sinds ik heb opgehouden met tongen te spreken. Mijn bediening werd ook meer geestelijk en vruchtbaar sinds ik de Pinksterkerk verliet en ik heb geen verlangen daar ooit terug te keren.” De glossolie bracht op zichzelf deze voormalige Pinksterpredikant geen uitkomst en bood hem geen hulp. Dat deed wel het eerlijk zoeken van de Heer, dat deze glossolie begeleidde en er aan vooraf ging!

Wat zegt Paulus er van?

We kunnen uit Paulus' eerste brief aan de Korinthiërs opmaken, dat de apostel het

spreken in tongen, dat slechts het deel van enkelen was, terugdringt. Het spreken in tongen was niet het gewagen van de grote werken Gods tegenover de mensen, maar het spreken in lof en aanbidding tot God uit een van de Geest vervuld hart. Paulus schrijft in I Kor. 14, dat men eerder naar de gave van de profetie moet streven dan naar de glossolie. „Wie in een tong spreekt, sticht zichzelf, maar wie profeteert, sticht de gemeente.” (I Kor. 14:4)

Paulus wil de tongentaal niet belemmeren, maar waarschuwt tegen overschatting. En in zijn opsomming van Geestesgaven, zoals we die aantreffen in I Kor. 12:10 en 28, staat het spreken in tongen achteraan. Daarmee komt men juist in strijd, als men aan die tongentaal een voorname plaats toekent. Het is dan ook frappant, dat de apostel in I Kor. 12 aan het slot schrijft: „Streeft dan naar de hoogste gaven”, terwijl hij er in één adem aan toevoegt: „en ik wijs u een weg, die nog veel verder omhoog voert.” Die weg is de liefde, waaraan Paulus heel hoofdstuk 13 vervolgens wijdt. En hoofdstuk 14 zet hij dan in met de opwekking om de liefde als permanente gave na te jagen. Liefde moet voortdurend het gehele leven beheersen.

Heeft God ons vandaag geen andere gaven geschonken, nu de Bijbel compleet is en de kerk niet meer zoals toen in de kinderschoenen staat?! Hebben we niet de gaven ontvangen van het gebed, van het getuigenis, van de bemoediging, de vermaning en de vertroosting?!

Reikt de Heer ons bovenal niet regelmatig de sacramenten van Doop en Avondmaal, die Hij voor alle tijden liefdevol bevolen heeft?! God heeft die buitengewone gaven van de Geest laten plaats maken voor het blijvende geschenk van geloof, hoop en liefde! Daaraan zullen we tot aan de jongste dag als zondige mensen onze handen vol hebben. Als we op Schriftuurlijke wijze in deze wereld als kinderen van God daarvan iets laten zien, zal de kerk werfkracht oefenen en doortocht verlenen aan de triumferende gang van de Geest in het kader van de komst van Gods onwankelbaar Rijk. Daar komt bij: als dit teken van de tongentaal zo belangrijk was geweest voor de kerk van vandaag, waarom hebben dan de andere apostelen als Petrus, Johannes en Jakobus daarover niet in hun brieven geschreven? En zouden voorts mannen als Luther, Calvijn, de Cock, Kuyper en Schilder, om er enkele te noemen, dan niet in tongen hebben gesproken?

De situatie in Korinthe

Verder moeten we wel terdege afkomst en oorsprong van de Korinthische gemeente in rekening brengen. Het was een gemeente van Christus, die uit de duisternis van het pure heidendom getrokken was tot Gods wonderbaar evangelielicht. Dat heidendom kende zijn mysteriegodsdiens, waar juist de extase en de verrukking van de geest als het hogere werd beschouwd. Daarnaar had ieder te streven! Die afkomst verloochende zich in de kerk van Korinthe niet. De gemeente stond in het bijzonder open voor alles wat op de lijn van het buitengewone lag. Dat alles onderkent en aanvaardt Paulus en daarom vangt hij in die omstandigheden die gemeente als ware pastor der schapen Christi op! Maar hij stelt er tevens paal en perk aan om de gemeente voor een terugzinken in het moeras van het heidendom te behoeden. Wat Paulus echter deed voor die bewuste plaatselijke gemeente te Korinthe in die tijd, mag geen mens vandaag proklameren tot een goddelijke opdracht. Als dat zo was, had de HERE het ons wel duidelijk gezegd. En ondanks die bijzondere gaven bleken die Korinthiërs nog „baby's in Christus” en „vleselijk” te zijn (I Kor. 3:1, 3). De tongentaal was dus geen bewijs van een rijp, volgroeid christendom.

O. Mooiweer - Enschede

Boekbespreking

Een theologie in discussie.

Dit is de titel van een boek van dr G. Puchinger dat in 1970 van de pers van J.H. Kok is gekomen. De ondertitel verduidelijkt de bedoeling. De ondertitel luidt: „Over Prof. Dr K. Schilder, profeet-dichter-polemist met als bijlage het debat Schilder-Noordmans uit 1936”.

De theologie-in-discussie is de theologie van wijlen dr K. Schilder. In 1969 heeft dr Puchinger op achtereenvolgende zaterdagen drie radio-toespraken gehouden voor de N.C.R.V. over professor Schilder. Boeiende toespraken. Rijk van inhoud en visie. De lust tot veel citeren moet ik bedwingen. Ik geef enkele citaten van Puchinger.

„Hij was enerzijds een zeer tot de traditie geneigde theoloog, voor wie de lijn van Calvijn, de gereformeerde vaders en de gereformeerde confessie werkelijk alles betekende; anderzijds was hij een oer-modern man, die zijn kring in recht-op-de-man-af-spreken jaren en jaren vooruit was. Ook voor hem gold reeds: **Niet de vorm maar de vent!** Daardoor heeft hij de gereformeerde gang van zaken geprovoceerd en vele gereformeerde autoriteiten van zijn tijd gebrutaliseerd met die volstrekt persoonlijke benadering in zijn artikelen en open brieven, met zijn uitdaging tot polemieken van persoon tot persoon, waarbij hij niets en niemand ontzag. Wanneer één persoon in de dertiger jaren heeft stormgelopen tegen de tevreden, introverte burgerlijkheid der kerk, dan Schilder! En men moet achteraf wel erkennen dat gedurende het interbellum vele gereformeerden dit stormlopen tegen de neokuyperiaanse traditie, die zich gevormd had na Kuypers dood, ook nodig hadden. Er was naast verdiende waardering voor Kuypers ook versterking rondom Kuypers waar te nemen, waartegen Schilder terecht positie koos met als bewogenheid van zijn dynamische persoonlijkheid.” (16).

Ik geef nog een citaat van Puchinger.

„Naar mijn overtuiging komt men de volledige Schilder ook niet op het spoor wanneer men hem uitsluitend theologisch, confessioneel en kerkelijk benadert. Schilder is veelzijdiger dan de theologie; voor ons is hij ook niet uitsluitend dogmaticus, exegeet en godsdienstwijsgeer. Schilder vertoefde in zijn levenswerk niet uitsluitend bij de Schriftgeleerden, hij behoorde juist als theoloog ook tot de dichters. Hij is voor ons bovenal een persoonlijkheid, een **figuur** — om met professor Geyl te spreken — die een grote plaats verdient in de vaderlandse kerkgeschiedenis van de eerste helft van de twintigste eeuw. En wie omdat hij — men moge het in hem laken of prijzen — in staat was het aaneengesloten front der Gereformeerde Kerken uiteen te breken door zijn niet-aflatende polemieken die om de beslissingen vroegen.”

„Om wat Schilder schreef over de gemene gratie, het verbond, de prediking, de kerk en het kerkrecht verdient zijn naam in dissertaties vermeld te worden. Maar omdat hij binnen de Gereformeerde Kerken consequent conflicten uitstreed, waarbij hij uiteen deed gaan wat eens door Kuypers en Bavinck hecht verbonden was, veroorzaakte hij mede een scheiding van binnen uit, die geen buitenstaander ooit had kunnen bewerkstelligen.” (17)

Hier volgt een derde citaat uit Puchingers toespraken.

„De summierse feiten die ik noemde overziende, dient de volgende vraag door de historicus gesteld te worden: **wie** heeft men in 1944 geschorst en afgezet? De **dogmaticus** die zich niet kon verenigen met de dogmatische uitspraken van de synode? De **kerkrechtman** die andere opvattingen over de gereformeerde kerkrechtsregels bleek te bezitten dan de hem veroordelende synode? Of

de felle **polemist**, die reeds jarenlang zijn tegenstanders binnen de kerken verontrust had met zijn niet aflatende polemieken? Of was men — en dit acht ik de **centrale** vraag — bevreesd voor de **spiritualiteit** van Schilders sterke geest, die een andere bleek te zijn dan die van de leidende kringen in de Gereformeerde Kerken? Dit punt vraagt achteraf volle aandacht!” (23)

Zoals gezegd de lust om meer te citeren moet ik bedwingen. Na de drie radio-toespraken volgt in het boek de tekst van een rede, gehouden voor de theologische studenten van de Vrije Universiteit op 7 november 1935 door dr O. Noordmans over: „Critieke spanningen in de gereformeerde theologie” waarin dr Noordmans als voorbeeld van de kritieke spanningen vooral de plaats van de algemene genade besprak. De algemene genade zoals Kuypers deze had geleerd en dan vooral zoals Schilder die nu leerde anders dan Kuypers. Volgens een verslag in „De Nederlander” van 8 november '35 zou Noordmans o.a. gezegd hebben dat men de algemene genade kan zien als genadige weerhouding of terughouding der zonde (dit sloeg kennelijk op Kuypers), doch ook meer positief als begin van een cultuurfilosofie (dit sloeg kennelijk op Schilders opvattingen). Terwijl bij Kuypers, die steeds een onbeschermd kant had in de richting van Kohlbruggen en Gunning, telkens de gebedshouding weer terugkeert, ontlaadt iemand als Schilder de algemene genade van haar negatieve betekenis en laadt ze positief. Algemene genade wordt hier algemene roeping. Aldus dr Noordmans naar het verslag van „De Nederlander”.

Schilder destijds redacteur van „De Reformatie”, nam een en ander uit de persberichten over in de rubriek „Kerkelijk Leven”. Ook richtte Schilder zich in een brief tot dr Noordmans en vroeg hem om een resumé van zijn rede teneinde dit in „De Reformatie” op te nemen en te bespreken. Daarna zou dan dr Noordmans het woord kunnen krijgen om te antwoorden. Puchinger heeft de tekst van de correspondentie Schilder-Noordmans in z'n boek opgenomen.

Uit de correspondentie resulteerde dat dr Noordmans en een resumé van zijn rede en een tweetal artikelen schreef voor „De Reformatie”, die in de nummers van 10 en 17 januari 1936 een plaats vonden. Daarna is Schilder met z'n beantwoording begonnen die uitgedijf is tot zeventien artikelen waarvan het eerste verscheen in „De Reformatie” van 14 januari '36 en het laatste in het nummer van 12 juni van dat jaar. Puchinger heeft iedere belangstellende een belangrijke dienst bewezen door dit hele „gesprek” Noordmans-Schilder uit de oude jaargangen van „De Reformatie” in zijn boek op te nemen zonder commentaar. Men vindt in de artikelen van Schilder niet alleen zijn beschouwing over de algemene genade, maar ook een summierse uiteenzetting van de grondbegrippen van zijn „theologie” als wij van „theologie” mogen spreken bij zijn denkbeelden. Wellicht is het beter te spreken van zijn wereld- en levensbeschouwing of van de wijsbegeerte der openbaring van K. Schilder.

Uitvoerig heeft Schilder over de grondvragen van het christelijk denken en handelen gepubliceerd in zijn „Christus en Cultuur” in 1948 uitgekomen bij T. Wever, Franeker; door hem zelf genoemd een „herziene tweede druk van een opstel, dat in het jaar 1932 van de hand van de schrijver verscheen in de eerste uitgave van de bundel „Jezus Christus en het menschenleven”.

Opmerkelijk is hoe Noordmans en Schilder elkaars visie scherp veroordelen. Zo eindigt dr Noordmans zijn tweede artikel in „De Reformatie” met: „Wij hopen dat velen ook in de Gereformeerde Kerken, wèl zullen schrikken voor deze verabsolutering van de leer der Algemene Genade, deze ontheiliging van de Schrift!” (82)

En in zijn eerste artikel had hij geschreven van de opvattingen van prof. Schilder „dat deze opvattingen **soortelijk** van de gereformeerde leer verschillen.”

„Dat de weg tot hereeniging tusschen de Hervormde Kerk en de Gereformeerde Kerken, gesteld dat deze stellingen daar algemeen ingang vonden, vrijwel zou zijn afgesloten. Dat 1886 dan het aanzijn had geschonken aan een nieuwen godsdienstvorm, waarvan de oorsprong in de twintigste eeuw zou moeten worden gezocht en waarvan zelfs het christelijke gehalte voor mij problematisch zou zijn. Wij zouden daarmee in ons land een tegenhanger bezitten van het geloof der **Duitsche Christenen**, omdat de politiek en de cultuur er de overhand zouden krijgen over prediking en geloofsleven. Wanneer dr Schilder Jezus een „Kerkvorst” noemt en de Christenen het zuivere menserras dan verleent hij daarmee aan de kerk een bodemvastheid op aarde; die weinig overeenkomt met het levensgevoel van patriarchen, profeten en martelaren. De bijbelse vulgeling kan den vorm en den toon van deze 20e-eeuwsche dogmata niet voldoende kerstenen.” (72)

Dit aldus Noordmans, is mijn indruk bij het begin van dit gesprek.

Wat een scherpe veroordeling.

Stellig wordt de scherpe enigszins gemitigeerd door de restrictie „bij het begin van dit gesprek”.

Het lijkt er echter op dat er geen brug is tussen Noordmans visie en die van Schilder.

Op zijn beurt is Schilder niet minder scherp in het afwijzen van Noordmans.

„Achter ons meningsverschil ligt behalve een andere Schriftwaardering, ook een ander geschiedenisbegrip, een andere opvatting van schepping en herschepping, van de verhouding van die twee en van de methode van het denken daarover.” (96)

Dat is nogal wat.

Schilder adstrueert een en ander en vraagt dan: „**Waar blijft bij dr Noordmans de zondeval?**”

„Naar mijn vaste overtuiging verlaat dr Noordmans' dogmatiek hier de christelijke bodem!”

Schilder erkent geen enkele „theologie” als zodanig, die niet werkt met iets dat „bodem” wil zijn. De gereformeerde theologie met haar uitwerking van de scheppings- en verbondsgedachte wil staan of vallen met de leer dat God de mens deze aarde als werkbodem heeft gegeven om op die bodem in historische levensverbanden HEM te dienen in ghoorzaamheid aan zijn geboden. (126)

Het zou de perken van deze boekbespreking ver te buiten gaan de verschillen tussen Noordmans en Schilder voorzover ze in deze discussie openbaar geworden zijn, nauwkeurig te beschrijven, maar het is wel zeer de moeite waard, ook en vooral met het oog op Schilders inzichten en opvattingen. Zonder er aan te denken Noordmans' stellingen te willen verdedigen, en er het oog voor openhoudend dat Schilder in zijn vrees voor toenemende gnostische tendenzen in de huidige theologie zo sterk de nadruk heeft gelegd op de **bodem** waarop we staan en het algemeen **werkerterrein** voor alle mensen en de algemene **opdracht** voor alle mensen en dus de **geschiedenis** als het gebied waarin Gods scheppings- en heilswerken zich voltrekken, is de vergelijking van Schilders opvattingen met het gereformeerde erfgoed terzake van Calvijn, Luther en met name van Melancton in de eerste uitgave van diens *Loci Communes*, zeer zinvol en wellicht noodzakelijk. In Schilders opvattingen is de tendenz aanwezig — hoewel hij dit niet heeft bedoeld — dat vanwege de aandacht voor de „bodem” en de „historische voortgang”, de aandacht voor de existentiële betekenis van de „wet” gedurende heel ons leven en die voor de „macht van de zonde” en het „vlees” in de bijbelse zin, op de achtergrond raakt. Het komt me voor dat dr Noordmans dit heeft gezien toen hij opmerkte dat Kuypers nog een onbeschermd kant had naar Kohlbrugge en Gunning, maar Schilder niet meer. Het in de leer gaan bij Paulus' onderricht in zijn Brief aan de Romeinen over de wet en het evangelie en het vlees is naar achteren gedrongen in de laatste decennien. Als ik dit juist zie is dat tot grote schade van de gemeente.

J. MEESTER

Persschouw

Sadduceeën

In de kolommen van het Friesch Dagblad wordt zo af en toe iets verteld van de preken van een zekere „dominee van Hakvoorde”.

Ik ben er nooit achter gekomen wie die man is. Ik heb ooit op geen enkele kaart Hakvoorde kunnen vinden. Ik twijfel er voorts aan of deze dominee wel een „reguliere” dominee is. Ik heb zo'n vermoeden dat die naam „dominee van Hakvoorde” een „persona”, een masker is van een „gemeen lid” van de kerk. Maar al is die zogenaamde „dominee van Hakvoorde” dan geen ordinair predikant, geen reguliere dominee, singulier is hij wel! Dat blijkt ook weer uit het volgende verhaal dat het Friesch Dagblad onder het opschrift „Theologisch atavisme” over hem publiceerde.

„Die term is niet van ons, maar van de dominee van Hakvoorde, Hij heeft haar gisteren in de preek gebruikt en wel zeer ad rem.

Hij had het over de Farizeeën en dat is altijd een dankbaar onderwerp. Toch was het anders dan normaal. Dat zei hij zelf ook. Normaal is immers, om de Farizeeën ten tonele te voeren, als men de rechtzinnigen van vandaag op de hak wil nemen. Schriftgeleerden, die het allemaal zo goed weten in hun onverdraagzaamheid, die de ruimte en de vrijheid afwijzen, die iedereen hetzelfde juk willen opleggen en die menen, dat zij bij God in de rechterstoel mogen zitten om een woordje mee te spreken. Zo waren de Farizeeën, zo zijn de rechtzinnigen. En daarom, geef ze er van langs. Zo was het, zei de dominee van Hakvoorde. En zo is het nog. Dit is het recept, eenvoudig en uit grootmoeders keuken.

Maar, zo zei hij, er is veel meer reden, om de gemeente het beeld van de Sadduceeën eens duidelijk als een spiegel voor ogen te stellen. Maar dat gebeurt nooit. De Sadduceeën komen in geen enkele preek voor. En toch — zij waren niet onbelangrijk. En zij ontkenden, dat er een opstanding der doden zal zijn. Zij ontkenden, dat de graven ooit weer geopend zullen worden. Dat past wel aardig bij figuren, die in de laatste tijd zich hebben laten horen in Nederland. Verder waren de Sadduceeën voor de vrijheid. Zij namen het helemaal niet nauw, zij gaven iedereen graag de ruimte en allereerst zich zelf. Dat zij zorgvuldig waren in het nakomen van hun godsdienstige plichten, dat kon niemand zeggen. En dat de mens het met de duivel te kwaad kan krijgen, dat geloofden zij helemaal niet. En evenmin, dat God zijn engelen kan gebieden, om ons kind op wonderlijke wijze te bewaren. Want zij geloven niet, dat er engelen of geesten zijn, ook geen boze geesten.

Het past allemaal bij vandaag. Het Sadduceïsme is troef. Maar intussen maar praten over de rechtzinnige Farizeeën. Dat is een theologisch atavisme, zei de dominee van Hakvoorde, dat wil zeggen, een in zwang blijven van iets, dat allang door de feiten is achterhaald. Binnenkort is de laatste Farizeeër dood in Nederland en zijn we allemaal Sadduceeën geworden, en komt de Farizeeër alleen nog voor, en zéér geregeld... in de preek. Maar niemand hoeft het zich aan te trekken. Het is louter atavisme.”

Ik geloof dat de „dominee van Hakvoorde” in deze preek de spijker precies op zijn kop sloeg.

Het is misschien in verband met deze preek goed er aan te herinneren dat de Here Jezus indertijd aan het kruis is geslagen door de (echte) Farizeeën — de **onbekeerde** orthodoxen! — én door de Sadduceeën én door de heidenen. In het verwerpen van de Christus waren deze drie categorieën elkaars bondgenoten.

En dat zijn ze nog!

C.V.

KERKNIEUWS

Beroepen: te Alkmaar-B: ds D. Berghuis te Breda; te Vlaardingen-B: drs A. N. Hendriks te Delft.

Bedankt: voor Amsterdam-Zuid: ds J. H. Veefkind te Krommenie.

ADRESSEN

Ds E. R. Postma, Rietveltlaan 11, Eindhoven, tel. 040-432412.

Hoogeveen — Met ingang van 3 oktober a.s. zullen de diensten van de Geref. Kerk (onderh. art. 31) buiten verband, worden gehouden in de Remonstrantse Kerk, Grote Kerkstraat, Hoogeveen (bij de markt).

De morgendiensten zullen D.V. aanvangen om 9 uur en de middagdiensten om 4.30 uur of zoals wordt afgekondigd.

Contactadres voor Hardenberg: A. Wynia, Gramsbergerweg 39a, tel. 05232-2737, Hardenberg.

Gorinchem — Het telefoonnummer van ds G. van Atten is gewijzigd in 22102. Gironr. ds Van Atten: 135800 t.n.v. Amro-bank, Gorinchem, met vermelding: t.g.v. rekening 472224034.

Het telefoonnummer van de scriba, br. P. Kleingeld, is gewijzigd in 24563.

Het adres van de diaconie is: H. Bloemink, Schimmelpennincklaan 32, tel. 01830-20494.

Penningmeesters is: J. W. Knol, Tapperstraat 77. Gironummer ongewijzigd.

Aanvangstijden morgendiensten wisselend per maand: 9.00, 10.00 of 10.30 uur.

PREDIKANTENCONFERENTIE

Donderdag 7 oktober D.V. houden wij onze conferentie in **Spakenburg** in de nieuwe Westerkerk, v. d. Duyn van Maasdamlaan. Ook de vrouwen van de pastores worden hartelijk uitgenodigd. We beginnen **om 10 uur**.

Spreker is onze Zwolse collega ds G. v. d. Brink. Hij zal het hebben over: „**Hoe geven we catechisatie aan de kerkjeugd van nu?**”

Er is 's morgens en 's middags ruime gelegenheid tot gedachtewisseling.

Tussen de middag is er gelegenheid bij voldoende deelname om met een Spakenburgse botter een tochtje op het IJsselmeer te maken. Als u zich nog niet hebt opgegeven, **doe het dan direct**, uiterlijk zaterdag 2 oktober, en wel aan ds W. v. d. Lingen, Spakenburg, tel. 03499-1356.

Brood zelf meenemen. Voor koffie en thee wordt gezorgd.

We verwachten een fijne en druk bezochte conferentie. Tot ziens.

G. Janssen, tweede voorzitter
J. D. Houtman, secretaris

JONGERENCONFERENTIE

Van 2-4 oktober a.s. houdt het ICCC-Jeugdcontact een conferentie in het oord Friedeshiem bij Steenwijk.

Spreker op deze conferentie is de heer A. W. Peuchen, arts te Drachten, over de overwinningsgedachte van Blumhardt.

Verder bijbelstudie, discussie, musiceren en zingen.

Voor inlichtingen en opgave: ICCC-Jeugdcontact, Frederiksplein 24, Amsterdam-C, tel. 020-248271.

BEJAARDENCENTRUM ZWOLLE

In zijn laatstgehouden vergadering heeft het bestuur van de Stichting Gereformeerd Bejaardencentrum „Zwolle” besloten het in aanbouw zijnde verzorgingscentra de naam „De Esdoorn” te geven. Deze naam is ontleend aan de straat, waaraan het centrum wordt gebouwd, nl. de Esdoornstraat.

Het bestuur verwacht dat het centrum volgend jaar augustus-september in gebruik genomen zal kunnen worden.

Het secretariaat van de Stichting is gevestigd aan de Abel Tasmanstraat 141, Zwolle.

Redactieleden

Ds H. Amelink, Prof. dr H. J. Jager, D. W. L. Milo, Prof. C. Veenhof, Ds G. Visee, Drs H. E. S. Woldring.

Adres van de Redactie

Ds H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.), tel 0 1843 - 232.

Gereformeerde Persvereniging „Opbouw”

secretaris-penningmeester: W. Kaper, van Lynden van Sandenburglaan 16, Utrecht. Tel. 0 30 - 711450. Giro 448367.

Administratie abonnementen:

Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist. Tel. 0 3404 - 12452.

Abonnementsprijs

f 15,— per jaar (bij vooruitbetaling) Zeist. Giro 233117.
Advertentieprijs ... 25 ct per mm.
Familieberichten ... 20 ct per mm.

Op 25 september jl. was het 40 jaar geleden dat onze ouders en grootouders

J. ZWART

en

C. ZWART-BERGMAN

trouwden.

Op 4 oktober 1931 werd vader bevestigd als predikant van de Gereformeerde Kerk te Eestrum (Fr.).

Maastricht:

T. H. Bakker-Zwart
M. Bakker
Carolien
Nico-Jan
Katinka

Haren (Gr.):

M. C. Zwart

Getroffen door het overlijdensbericht van onze ouderling, broeder

A. VAN DEN HERBERG

gedenken wij met dankbaarheid zijn herderlijk werk in onze gemeente.

„En wanneer de opperherder verschijnt, zult gij de onverwelkelijke krans der heerlijkheid verwerven.” 1 Petrus 5 vers 4.

De raad der Gereformeerde Kerk te Haarlem.

Haarlem, 18 september 1971.

DEN HELDER

Kon. Julianaschool (Prot. Chr.)

Wij zoeken voor de tweede klas (31 leerlingen) en voor de vierde klas (24 leerlingen)

ENTHOUSIASTE MENSEN

die mee willen helpen de school op verantwoorde wijze te vernieuwen.

Welke dames of heren komen ons helpen?

De school ligt in een mooie omgeving.

Den Helder telt 60.000 inwoners en heeft een gezellig winkelcentrum. De gemeente verleent medewerking bij het zoeken naar woonruimte.

Als u van kinderen, strand, zee en duinen houdt, belt u dan even 02230-19293 (school) of 02230-19733 (huis). U kunt ook schrijven aan de schoolleider: G. de Boer, Soeteliefstraat 20, Den Helder.